

ששמו הרפניא, סחוף להו אפומייהו היה כופה ומניח אותם בתוך השק, כאשר פניהם למטה ותחתיתם למעלה, (284)

והתים להו אכירציייהו היה חותם את פי השק, על תחתיתם של הכלים, כאשר הם הפוכים. ודבר זה עשה משום "חותם בתוך חותם" (285)

ומדוע עשה כן?

קסבר רבא, כי כל דבר אפילו כלי ריק שדרך בן אדם שמכניסו בתוכו יין לקיום זמן רב, הרי שאפילו אם הכלי נמצא ביד הגוי לפי שעה, ולכאורה אין לחשוש שמא יכניס בתוכו יין לאותו זמן מועט שנמצא הכלי ברשותו, בכל אופן גזרו ביה רבנן שאסור להשאיר כלי זה ביד גוי, כאילו היה זה יין ממש.

ולכן חתם רבא את הכלי, חותם בתוך חותם. שנינו במשנתינו: גת של אבן שזפתה גוי – מנגבה.

מבררת הגמרא: במה מנגבין?

רב אמר: מנגבין במים.

רבה בר בר חנה אמר: מנגבין באפר. [להלן יתבאר היאך נעשה ניגוב זה.]

ומקשה הגמרא: רב אמר מנגבין במים. וכי מנגבין במים בלבד ולא באפר, והיאך מועיל ניגוב כזה במים בלבד לנקות היין?

ועוד, רבה בר בר חנה אמר מנגבין באפר. וכי מנגבין באפר בלבד ולא במים, והיאך מועיל ניגוב זה!?

אלא ביאור מחלקתן כך הוא: רב אמר עוה-א מנגבין במים תחילה, והוא הדין שצריך שאחר המים לניגוב באפר.

רבה בר בר חנה אמר, על מנת לנגבין, צריך לאפר, והוא הדין שאחר האפר, צריך למים.

ובאמת, לא פליגי נחלקו. הא רבה בר בר חנא דיבר בגת רטיבתא רטובה שיש בה עדיין לחלוחית יין. ולכן צריך לשפשף תחילה באפר עד שתהיה הגת נגובה ויבישה, ואחר כך מנקה במים.

הא, רב, דיבר בגת יבשתא יבישה. שצריך תחילה לנקותה במים על מנת להפיג את היין, ואחר כך להוסיף האפר ולשפשף בו.

איתמר: בי בביתו של רב משמיה בשם דרב אמרי:

לגת רטובה יש לעשות תרתי שתי פעולות. א. שפשוף באפר, ב. אחריו, ניקוי במים.

שבכלים אחרים אין להחמיר באופן זה]

284. לכאורה משמע מכך, שישראל השולח חבית ביד גוי כדי לתקנה, [ואי אפשר לחתמה ולסוגרה כיון שהגוי פותח ומתעסק בה לצורך התיקון] צריך לסמן את תוך החבית בסיד או באבן רכה [גיר] כדי שיוכל לזהות אחר כך אם היה בתוכו יין, כך הוכיח התוס'.

ודחה זאת התוס', שדין הגמרא כאן נאמר רק ביחס לכלים שלהם שהיו קטנים ונוחים לאכסן בהם יין אפילו לזמן מועט ולרוקנו. אולם חביות גדולות שלנו, שאינם נוחים לשימוש זמן מועט, אין לחשוש שמא יתן בתוכם יין, ואין צריך לחותמם. ומיהו, לכתחילה יש להחמיר.

285. על מנת להבטיח שלא יפתח הגוי את השק

מים, ג. אפר. וביבישה — ארבע פעולות.
א. מים, ב. אפר, ג. מים, ד. אפר.

ושמואל אמר: ברטובה — ארבע פעולות.
והם: א. אפר, ב. מים, ג. אפר, ד. מים.
וביבישה — חמש פעולות. והם: א. מים, ב.
אפר, ג. מים, ד. אפר, ה. מים.

ואולם, ולא פליגי לא נחלקו רב ושמואל
בדין ההכשר. מר, שמואל, קא חשיב מיא
בתראי מחשיב במניינו את המים האחרונים
שאינם באים אלא לנקות מן האפר, ולכן
ברטובה מונה ארבע פעולות, וביבישה
חמש,

ומר, רב, לא קחשיב מיא בתראי אינו
מחשיב את המים האחרונים, אלא רק את
מה שנצרך לעצם ההכשר.

אך לשיטת פומבדיתא, אכן גם לרב וגם
לשמואל, בין לגת רטובה ובין לגת יבישה,
צריך פעמיים שפשוף באפר.⁽²⁸⁸⁾

בעו מיניה מרבי אבהו: הני גורגי עקלים,
כלומר, עיגולי נצרים וחבלים שמעגלים

לגת יבישה, יש לעשות תלת שלש פעולות.
א. ניקוי במים, ב. שפשוף באפר [אחר
המים], ג. ניקוי במים [אחר האפר].

ושמואל אמר: הכשר הגת כך הוא: ברטובה
— תלת שלוש פעולות. והם: א. שפשוף
באפר ב. ניקוי במים, ג. שפשוף באפר.⁽²⁸⁶⁾

ולגת יבישה, יש לעשות ארבע פעולות.
והם: א. ניקוי במים, ב. שפשוף באפר, ג.
ניקוי במים, ד. שפשוף באפר.⁽²⁸⁷⁾

נמצא, שעיקר מחלוקת רב ושמואל, האם
נתינת האפר היא פעולה שיש לעשות פעם
אחת — בין בגת רטובה ובין ביבישה —
וכך היא דעת רב, ולשמואל יש לעשות זאת
פעמיים.

בסורא, מתנו הכי שנו את מחלוקת רב
ושמואל כך, כפי שלמדנו עתה.

ואילו בפומבדיתא, מתנו שנו זאת כך:

בי רב אמרי, משמיה בשם דרב: בגת רטובה
— תלת שלש פעולות. והם: א. אפר, ב.

הגת מן האפר במים, ואם כן נמצא שיש כאן ד'
פעולות, מכל מקום המים הבאים באחרונה אחר
האפר אינם נחשבים כיון שאינם באים כחלק
ממהלך ההכשרה, אלא רק כדי לנקות את אפר.
[רש"י]

287. ראה בהערה הקודמת, וכמו כן כאן, יש
לנקות במים אחר האפר, ונמצא שישנם ה'
פעולות — מכל מקום אין ניקוי זה נחשב. כיון
שאינו לצורך ההכשר, אלא לנקות מן האפר.
[רש"י]

288. כך פירש רש"י סוגיא זו בשם מורו [וכיון

ויעשה שימוש בכלים או בתוכנם, יש לעשות
שני סימנים בסגירת הכלי, כדי שיקשה על הגוי
לפתוח, ולארוז את הכלי על פי אותם הסימנים.
ודבר זה, קרוי "חותם בתוך חותם".

וכך מבואר בדברי רש"י, שאכן נהג זאת רבא
מדין חותם בתוך חותם, והצריך שתי חותמות.
וכן פירש הראב"ד.

אולם לדעת שאר ראשונים [ראה רמב"ן
ועוד], דכיון שלא היה יין בתוך הכדים, ואין
חשש ניטון, אין צורך בחותם בתוך חותם, אלא
די בחותם וסימן אחד.

286. ואף שאחר השפשוף באפר יש לנקות את

וכורכים אותם סביב הענבים בזמן דריכתם על מנת שלא יתפזרו כאשר נכבשים תחת הקורה, (289) **דארמאי** ושל גוים הם.

מאי כיצד מנגבם ומכשירן?

אמר ליה רבי אבהו: תניתוה שנינו — הרי שהיו גתיו, ובית בדיו [בית המלאכה לדריכת זיתים לשמן] **טמאין, ובקש לעשותן בטהרה וצריך בתחילה לנקותם מן הדבר הטמא שבלעו.**

עושה כך: **הדפין** לוחות גדולים שמניחים אותם על הענבים או הזיתים, ועליהם יורדת הקורה הכותשת את הענבים.

והעדשין הם הגת עצמה,

והלולבין שבהם מטאטאים את הריצפה מענבים שנתפזרו עליה, (290)

— כל אלו **מדיחין** במים, וטהורים. (291)

והעקלין עיגולין שמהדקים בהם את הענבים בשעת דריכה של **נצרון**, ושל **בצבוין** קנבוס [ודומה הוא לפשתן] ובלעים הם יותר, הרי שעל מנת לטהרם ולהכשירן — **מנגבן** במים ואפשר.

ושל שיפה חומר המופק ממין צמח, **ושל**

שפירוש זה הביאו רש"י בתחילה, בחרנו להביאו כפירוש הגמרא. וראה ברש"י מה שהקשה על כך.]

ובשם אביו, פירש רש"י סוגיא זו כך: דברי הגמרא "ולא פליגי", כוונתם שלא נחלקו חכמי סורא ופומבדיתא בשיטות רב ושמואל, אלא שחכמי פומבדיתא מנו את המים האחרונים שאינם להכשר אלא לניקוי. ואילו חכמי סורא, לא מנו מים אלו. ואכן רב ושמואל עצמם, נחלקו. הן לסורא והן לפומבדיתא. וכדלהלן:

לסורא: רב — תרתי ביבישה, מים ואפר. תלת ברטובה, אפר מים ואפר. ולשמואל — תלת ברטובה, וכדעת רב. אבל ביבישה, ארבע. והן, מים ואפר ומים ואפר.

ולפומבדיתא: רב — תלת ביבישה. מים ואפר ומים, ואכן מנין זה הוא כדסורא, אלא רק שהוסיפו את המים האחרונים. וברטובה, ארבע. אפר ומים, אפר ומים. ולשמואל — ברטובה ארבע וכרב, וביבישה חמש. מים ואפר, מים ואפר ומים אחרונים.

ואכן אין מחלוקת בין סורא לפומבדיתא בעיקר השיטות, אלא המחלוקת היא בין רב לשמואל.

דלרב ביבישה, די באפר בפעם אחת, ולשמואל אף ביבישה צריך ב' פעמים אפר.

289. כך פירש רש"י. ובשם רב האי פירש, כי עקל הינו מעין קופה, סל שיש בו חורים, שמניחים בתוכה את הגפת, היא הפסולת הנשארת שחיתת הענבים והזיתים. וכובשין אותם שם שוב, על מנת להציא את השמן הנשאר באותה הפסולת.

הראב"ד הביא לגרוס "מוריגי", והם הדפים הכבדים שבהם סוחטין את הענבים.

290. כך פירש רש"י. והראב"ד פירש, שהלולבין הינם שתי עמודים העומדים משני צידי הקורה שבה כובשין את הזיתים בבית הבד כדי שהחזיקה מחמת כובדה.

291. אכן ממשנה זו משמע, שלגת די בהדחה במים ואין צורך בשפשוף באפר, כפי ששנינו בסוגיא הקודמת. לפי משנה זו, משמע שלהלכה היא שהרי רבי אבהו פשט ממנה ספיקו. ולא דוחה זאת הגמרא. [רש"י]

שמיו מקלחין בלא הפסקה, או במעין שמיו רודפין שוצפים וסוערין.

וכמה זמן יניחם כך?

עונה. [ולהלן מפרש כמה זמן היא עונה].

ומוסיפה הברייתא בענין דרכי ההכשרה הללו, בדרך שאמרו להכשיר בכלי יין נסך, כך אמרו בטהרות.

ואינו מוכן: כלפי לייא על מה נאמר דבר זה. והלוא אנחנו בטהרות קיימינן [עומדים] ובדיני טהרות נאמרו הלכות אלו, ומה פירוש "כדרך שאמרו להכשיר בטהרות"?

אלא מכריחה הגמרא: יש לומר כך — כדרך שאמרו במשנה זו בטהרות, היאך מכשירין את הכלים, כך כדרך זו אמרו בדיני הכשרת כלים שהיה בהם יין נסך.

ואם כן, ממשנה זו ישנה תשובה לשאלה שנשאל רבי אבהו, היאך מכשירין את העקלים שמהדקין בהם ענבים בשעת דריכה.

שנינו לעיל: מניחן תחת צינור שמיו מקלחין, או במעין שמיו רודפין, במשך עונה.

שואלת הגמרא: כמה זמן היא עונה?

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: או יום או לילה.

רבי חנא שאינה, ואמרי לה ויש אומרים כי דבר זה אמר רבי חנא בר שאינה, אמר בשם רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: יש להניחם שם חצי יום וחצי לילה.

גמי קני סוף — בולעין הם ביותר ואין די בהדחה וניגוב, אלא מישנן שנים עשר חדש, ורק בכך הם באים להכשרן.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: מניחן בלא שימוש מזמן הבציר שבו דורכים ענבים בגת, ועד לזמן דריכת הגת הבא, שהוא שנים עשר חודש.

וכן מזמן מסיק הזיתים ועשיית השמן בכר, עד לזמן הכר הבא, שאף הוא שנים עשר חודש.

אם כן שואלת הגמרא: הלוא דברי רבן שמעון בן גמליאל — היינו תנא קמא, שלדברי שניהם צריך שנים עשר חודש?

מבאר הגמרא: איכא בינייהו החילוק ביניהם הוא כך: חורפי ואפלי ישנם פעמים שמקדימים את הגת, ויש אשר מאחרים את הגת.

ואם כן, לדעת רבן שמעון בן גמליאל, אין זה תלוי ביי"ב חודש דוקא, כיון שלפעמים ההפרש ביניהם הוא יותר מכך או פחות מכך. ואילו לדעת תנא קמא, אין להשתמש בכלים אלו בתוך פחות מיי"ב חודש.

רבי יוסי אומר: הרוצה לטחרן מיד, אף בלא שיצטרך להמתין שנה, מגעילן במים רותחין או חולטן במי זיתים, שהם מים שבישלו בהם את הזיתים קודם שכתשו אותם, על מנת שיהיו הזיתים רכים ויצא שמנם בקלות.

ובמים אלו [שחמים הם], חולטין את הכלים הללו, ובכך באים לידי טהרה.

רבן שמעון בן גמליאל, משום רבי יוסי אומר: מניחן את הכלים הללו תחת צינור

מנבנבן באפר ומים.

דכיתנא עשויים מפישתן וכולעין הרבה, אין להם תקנה אלא **מישנן** מניחם בלא שימוש שנים עשר חודש, ובכך באים לידי הכשרן.⁽²⁹²⁾

ואי איכא קטרי ואם יש בהם קשרים — **שרי להו מתירן**.⁽²⁹³⁾

הני אותם דקולי סלים וחלאתא ומסננות **דארמאי** של גוים, **דחיטי בחבלי דצורי** שתפורין בחבלים של חוטי דקלים — **מדיחן במים וכשרים**.

העשוין **דצבתא** [מין צמח] יש **לנבנבן** במים עה-ב ואפר.

דכיתנא מפשתן, **מישנן** שנים עשר חודש **ואי אית בהו** אם יש בהם באלו העושיים מצבתא, **קטרי קשרים**, **שרי להו** יתירם. כיון שהיין נכנס בין הקשרים.

דנה הגמרא עוד בעניני טומאה וטהרה של

אמר רבי שמואל בר יצחק: ולא פליגי אין מחלוקת ביניהם בדברי רבי יוחנן: **הא דברי רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן** נאמרו על הנחת הכלים **בתקופת ניסן ותשרי** שאז היום והלילה שוין, ולכן אין הבדל בין אם הניחם ביום או בלילה, כיון שבשניהם ישנם שתים עשרה שעות,

הא רבי חנא שאינה בשם רבי יוחנן, דיבר **בתקופת תמוז וטבת**, שאז אין היום והלילה שוים, ולכן צריך שיניחם שם חצי יום וחצי לילה, על מנת שבכל אופן יהיו שם שתים עשרה שעות.

אמר רב יהודה: הני רווקי אותם מסננות שמסננים בהם את השמרים מן היין [העשוין מבד של שקין, ודרך חורי הבד, יוצא היין] **דארמאי של הגויים**, היאך מכשירין אותם?

אם הם **דמזיא** עשויים משיער אדם, שאינו בולע, הרי שדי אם **מדיחן** במים וכשרים הם.

דעמרא אם עשויים המסננות מצמר —

292. מפות וסדינים ששרו ביין נוסך, סובר ר"ת בתוס', שאין צריך ליישנם שנים עשר חודש. מכך שלא מנתה הגמרא כלי פשתן סתם, אלא רק כלים אלו שמנו חכמים שהיו בקיאים בבליעתם.

293. לדעת הראב"ד, יש להתיר את הקשרים הן באלו הצריכין ניגוב והדחה, ויתיר הקשרים על מנת שהניקוי יגיע לכל מקום בכלי, וכן באלו הצריכים יישון. כיון שעיקר ענין הישון, הוא שתייבשו הכלים לחלוטין. ואם נשארים הקשרים, אין הייבוש מוחלט.

אולם לדעת הרשב"א, התרת הקשרים נצרכת רק כאשר מכשיר את הכלי על ידי ניגוב. אבל על ידי ישון, אין צורך להתיר הקשרים, כיון

292. מפות וסדינים ששרו ביין נוסך, סובר ר"ת בתוס', שאין צריך ליישנם שנים עשר חודש. מכך שלא מנתה הגמרא כלי פשתן סתם, אלא רק כלים אלו שמנו חכמים שהיו בקיאים בבליעתם.

וכן אין לחלק בין יין נוסך שהוא צונן לבין שאר איסור רותח שנפל עך המפות הללו, אלא את הכל יש להתיר בכיבוס בכלי שני. כי ודאי על ידי הכיבוס שחובטין הבגד כמה פעמים, מסתמא יצא האיסור.

[ויש לעיין מה יהא הדין בכיבוס במכונת כביסה בימינו, שרוב הבגדים אין מכבסין אותם בחום גבוה כל כך. ואין זה בחום של כלי שני,